

UDK (UDC): 930.25:001.4

Almira Alibašić*

PROBLEMATIKA TERMINOLOGIJE U ARHIVSKOJ STRUCI

Izvleček:

Problematika terminologije v arhivistiki

S strokovno terminologijo se arhivska stroka ukvarja tako na teoretični kot tudi praktični ravni s tem, ko sprejema določene standarde in jih uporablja v praksi. Pričujoči prispevek skuša pojasniti pomen terminologije v arhivistiki ter pomen njene standardizacije, tako v Bosni in Hercegovini kot tudi širše, pa tudi medsebojne relacije, ki morajo obstajati, kadar govorimo o terminologiji doma in v svetu. Članek nadalje prikazuje problematiko, s katero se danes sooča bosanskohercegovaška arhivska stroka, ter nekatere smernice, ki jih za arhivsko področje in arhivsko terminologijo kot njegov sestavni del nakazujejo mednarodna arhivska združenja (ICA) in evropske institucije.

Ključne besede:

arhivska terminologija, arhivistika, arhivska stroka, problematika, standardizacija.

Abstract:

Terminological Problems in the Archival Profession

Archival science deals with archival terminology at the theoretical and practical level, following the adoption of certain standards in this field and their practical application. In this paper the author will try to explain the importance of terminology in the archival science, the significance of its standardization, both, in Bosnia and Herzegovina and in the broader framework and also the correlations which exist when it comes to terminology. The author will try to present some problems which the Bosnian archival profession has in this regard today, as well as some guidelines that are required by the ICA and the European Institutions when it comes to the archival field, including archival terminology, as its integral part.

Key words:

archival terminology, archival science, archival profession, problems, standardization.

UVOD

Arhivistika je autonomna naučna disciplina, koja se kroz svoj historijski razvoj izborila za takav status.

Arhivistika je društvena nauka, a bavi se proučavanjem unapređenja metodologije stručnog rada u arhivskoj djelatnosti, utvrđivanjem stručnih i naučnih principa, propisa i standarda u ophođenju sa arhivskom građom kao predmetom svoga rada od njenog nastajanja do valorizacije svih oblika njene vrijednosti.¹

* Almira Alibašić, arhivist, JU Historijski arhiv Sarajevo, Alipašina 19, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina.

¹ Kožar, Azem; Balta, Ivan: Pomoćne historijske znanosti i arhivistika, Arhiv Tuzlanskog kantona Tuzla, Društvo historičara Tuzla, Tuzla, 2004, (Dalje: PHZ i arhivistika), str. 135.

Oblasti kojima se arhivistika kao nauka bavi, odnosno, kako je podijeljena po predmetima njenog interesiranja, su slijedeće:

1. Arhivska teorija
2. Arhivska tehnika
3. Historijat arhiva
4. Arhivsko zakonodavstvo
5. Arhivska praksa

Pitanjima arhivske terminologije, kao sastavnim dijelom principa i metoda rada u arhivu i jednim od bitnih pitanja proučavanja, bavi se arhivska teorija (arhivistika u užem smislu, kako je često nazivaju, ili 'čista arhivistika').² Međutim, arhivska terminologija je pitanje koje prožima sve dijelove, odnosno, predmete interesiranja, jer arhivska terminologija se tiče i arhivske teorije, ali i arhivske tehnike, zakonodavstva, historijata, a naročito arhivske prakse. U stvari, kroz sve ove dijelove provlači se i arhivska terminologija, te se može reći da ove oblasti obogaćuju sadržajno arhivsku terminologiju, a nasuprot tome, one djeluju uz pomoć arhivske terminologije. Tako, sve ono čime se bliže bavi arhivska teorija (odnos prema srodnim ustanovama, principi i metodi rada na sređivanju, vrednovanju, sistematizaciji, klasifikaciji arhivske građe, izrada informativnih sredstava, korišćenje arhivske građe itd.), arhivska tehnika (arhivski objekti, tehničko-tehnološka zaštita arhivske građe, itd.), historijat arhiva (organizacija rada arhivskih ustanova, istraživanje razvoja arhivske službe), arhivsko zakonodavstvo (pravo vlasništva nad građom, primjena zakonskih propisa, status arhiva itd.), arhivska praksa (zaštita i nadzor nad arhivskom građom, preuzimanje arhivske građe, njena valorizacija, izlučivanje, pružanje informacija o građi, organizacija rada u arhivu, obrazovanje arhivskih kadrova, primjena arhivskih standarda itd.), dakle, sve ove aktivnosti se ne mogu odvijati bez primjene arhivske stručne terminologije. Isto tako, kroz realiziranje svih ovih aktivnosti i njihovim permanentnim odvijanjem i razvojem, direktno se utiče i na razvoj i promjene u oblasti stručne arhivske terminologije. Jasno je da se ovdje radi o uzajamnom djelovanju i činjenici da jedno bez drugog ne ide.

Terminologija (lat. *terminus*, granica, međa, logos, riječ, govor) je umjetni govor, skup umjetno stvorenih (stručnih) izraza (termina) nekog znanstvenog područja. Terminologija ili nauka o izražavanju bavi se davanjem naziva pojmovima pojedinog stručnog područja, riječima i sklopovima riječi, izučavanjem tih riječi, njihovo predstavljanje u rječnicima, leksikonima i enciklopedijama. Pojedina riječ ili termin (izraz) trajno ili duži period naziva pojam u određenoj struci ili nauci tako da sa što manje sadržaja pojašnjenja odvaja nazive međusobno.³

U svakoj oblasti, pa i arhivskoj, bitno je imati uređenu, tj. standardiziranu stručnu terminologiju. Standardizirana terminologija predstavlja usaglašenu i uređenu stručnu terminologiju, usaglašen sistem termina (izraza) koji će se koristiti u određenoj stručnoj oblasti. Ta usaglašena terminologija se prezentuje i daje na upotrebu kroz rječnike, leksikone i slično.

² Isto, str. 139-140.

³ Alibašić, Almira: *Arhivska terminologija u BiH, Višejezični rječnik arhivske terminologije - Iskustva na izradi Rječnika u Jesenskoj arhivskoj školi u Trstu 2007.-2009, Arhivska praksa br. 13, Tuzla, 2010, (Dalje: Arhivska terminologija u BiH), str. 328-329.*

TERMINOLOGIJA U KONTEKSTU ARHIVSKE STRUKE

Globalizacijski procesi karakteristični za današnji svijet nisu zaobišli ni arhivsku oblast. Način na koji se ti procesi manifestiraju jeste intenzivnija saradnja i kontakti između arhiva iz različitih zemalja, veća razmjena iskustava, zajednički projekti, udruživanje arhivskih institucija i asocijacija na lokalnom, regionalnom i globalnom nivou. U svijetu savremenih informacijskih tehnologija i sveopćeg protoka znanja moguće je doći do potrebnih informacija s jednog kraja svijeta na drugi, moguće je djelovati na mnogo širem planu. Uslijed ovakvih prilika fluktuacija znanja, razmjena iskustava i usaglašeno, ili pokušaji što ujednačenijeg djelovanja u arhivskoj oblasti, su mnogo češći. Usaglašeno djelovanje, slijedom ranije izrečene definicije, se tretira kao standardizirano djelovanje. Standardizirano djelovanje u arhivskoj oblasti je jedan od načina da se ono što više ujednači, ali ne političkim ili nekim drugim sredstvima, već osiguranjem da najoptimalnija stručna i naučna rješenja budu konsenzusom prihvaćena od svih, ili bar većeg broja zemalja svijeta.⁴ U tom smislu, i arhivska terminologija podliježe ovim procesima standardizacije, kao dijelu procesa standardizacije arhivskog znanja. Savremena arhivska služba u svijetu došla je do stupnja svoga razvoja, već duži niz godina, a danas u eri globalizacije je to naročito izraženo, kada intenzivno nastoji stručno urediti, standardizirati arhivske radnje i postupke, da bi se došlo do ujednačenog djelovanja u arhivskoj oblasti na svjetskoj razini. To je ujedno i put za bolji kvalitet obavljanja arhivskih poslova u što većem broju zemalja i put za stvaranje većeg razumijevanja između različitih arhivskih sistema i metoda rada. Organizacija koja okuplja arhivske institucije različitog profila i koja na svjetskom nivou rukovodi procesima standardizacije u arhivskoj oblasti je ICA (International Council on Archives), odnosno, Međunarodno arhivsko vijeće (MAV).

Počeci na standardiziranju arhivske terminologije, odnosno, prvi prijedlog za objavljivanje arhivske jezičke terminologije u svjetskim okvirima, desio se 1933. godine kada se grupa arhivskih stručnjaka okupila sa tom idejom pod okriljem Institut International de cooperation intellectuelle, koji je bio prethodnica UNESCO-a.⁵ Međutim, ovaj pokušaj je ostao bez konkretnih rezultata. Prvi uspješan pokušaj bilo je objavljivanje Lekiskona arhivske terminologije (Elsevier, 1964.). Ovaj Leksikon je nastao kao produkt rada Komiteta osnovanog na Drugom kongresu MAV-a 1953. godine. Sadržavao je arhivske termine na šest jezika (francuski, engleski, njemački, španski, italijanski i holandski) i bio je u upotrebi na međunarodnom nivou.⁶

Slijedeći, moderniji Rječnik arhivske terminologije (Walne...at.al.(Ur.) 1988. godine), nastao je na isti način kao i prethodni, napravljen je od strane novog Komiteta MAV-a i bio je obogaćen novim terminima proizašlim iz modernizacije arhivske struke.⁷

Najnoviji rječnik, koji je napravljen, odnosno, njegov nacrt nastao je 2000. godine, opet u okviru MAV-a i dostupan je za sada, jedino u elektronskoj formi.⁸ Ovaj

⁴ Kožar, Azem: *Arhivistika u teoriji i praksi 2*, Arhiv Tuzlanskog kantona Tuzla, Društvo arhivskih zaposlenika Tuzlanskog kantona Tuzla, Tuzla, 2005, (Dalje: *Arhivistika*), str. 208.

⁵ Rajh Semlič, Zdenka: *Usklajena arhivska terminologija - pogoj za uspješno strokovno delo, Tehnični in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja*, 3. Zbornik referatov dopolnilnega izobraževanja s področij arhivistike, dokumentalistike in informatike v Radencih od 31. marca do 2. aprila 2004, Maribor, 2004, (Dalje: *Usklajena arhivska terminologija*), str. 116.

⁶ Isto.

⁷ Isto.

⁸ Rajh Semlič, Zdenka: *Arhivska terminologija u teoriji i praksi*, Arhivska praksa br. 8, Tuzla, 2005, (Dalje: *Arhivska terminologija*), str. 200.

terminološki rječnik sadrži oko 300 izraza, na četiri službena jezika MAV-a (engleski, francuski, njemački i španjolski) i u njega su inkorporirani novi termini nastali kao rezultat modernizacije rada arhivske službe, a posebno njene povezanosti sa informacijskim tehnologijama, koje su sljedstveno tome, nametnule i nove terminološke odrednice.

Razvoj arhivske terminologije je direktno u vezi sa razvojem arhivske struke i nauke kao cjeline i neodvojivi je dio cijelog procesa. Arhivska nauka se, u proteklom stoljeću, sustavno razvijala i usavršavala u svome djelovanju, naravno, različitim intenzitetom u različitim zemljama. Od nekadašnjeg statusa pomoćne historijske nauke arhivistika se vremenom afirmirala u samostalnu naučnu disciplinu koja se izučava kao posebna naučna oblast na univerzitetima. U savremenom društvu, obilježenom sve većom upotrebom informatičkih i informacionih tehnologija, arhivistika nalazi posebno i vrlo značajno mjesto. Danas, kada je informacija jako bitan faktor i kada su informacije, uz pomoć savremene tehnologije dostupne svima i svuda, arhivi, kao svojevrsne baze najrazličitijih informacija, i arhivistika kao nauka, koja se teoretski bavi informacijama, zauzimaju posebno mjesto u društvu. Značajno je spomenuti i aspekt arhivske službe i arhiva kao ustanova koje se, osim što spadaju u sferu kulture, svrstavaju također i u kategoriju baštinskih ustanova i baštinske oblasti. S tim u vezi, a u kontekstu globalizacije, danas je na sceni sve prisutnije uzajamno djelovanje baštinskih institucija, kako na polju očuvanja kulturnog naslijeđa, lokalnog i svjetskog, tako i na polju zajedničkog i usaglašenog stručnog djelovanja u razvoju svake baštinske oblasti ponaosob, a onda i u njihovom povezivanju. Ovdje posebno mislimo na povezanost arhivistike sa muzeologijom i bibliotekarstvom, odnosno, povezanost arhiva, muzeja i biblioteka, jer sve tri vrste ustanova čuvaju kulturno naslijeđe, kulturnu baštinu, memoriju jedne zemlje i njenog naroda. Zajedno, ove tri vrste ustanova su povezane sa informacijskim znanostima, koje na svoj način, doprinose boljem distribuiranju informacija iz ovih ustanova i njihovoj boljoj prezentaciji i približavanju širim masama.

Upravo su na promjene u arhivističkim terminološkim odrednicama najviše utjecaja izvršile informacijske znanosti, odnosno, najviše novih terminoloških odrednica preuzeto je iz oblasti informacijskih znanosti. Svi međunarodni standardi koji se donose u oblasti informacijskih znanosti, na neki način utiču i na arhivsku oblast, a što opet ima odraza i na arhivsku terminologiju.

Inače, kada se govori o standardiziranju arhivske struke, to standardiziranje se sprovodi u svim aspektima arhivistike. Tako je potrebno pratiti i usvajati standarde kojima se osigurava pravna zaštita arhivske građe, standarde koji regulišu materijalnu zaštitu arhivske građe, standarde iz oblasti novih tehnologija i poslovanja sa dokumentima, standarde na polju popisivanja arhivske građe. Svi ovi standardi su doneseni od strane međunarodnih institucija za standardizaciju (na polju elektronskih informacija, vođenja dokumentacije, elektronskog arhiviranja, postupanja sa zapisima, itd.), i od strane MAV-a (kada su u pitanju popisivanje i opisivanje arhivske građe, njena identifikacija, izrada obavijesnih pomagala o arhivskoj građi).⁹ A vidjeli smo ranije kako to izgleda pri objavljivanju standardizirane terminologije.

Evropska unija, odnosno, određene evropske institucije su također donijele niz dokumenata, preporuka, uredbi, kao i formirale posebne radne grupe i projekte koji se odnose na oblast arhivske djelatnosti. Ova djelatnost je u Evropskoj uniji svrstana

⁹ Pregled ovih standarda može se pogledati u navedenoj knjizi Azema Kožara, *Arhivistika*, str. 217-222.

u sferu kulture i posvećena joj je adekvatna pažnja i uočen značaj koji dokumenti, odnosno, arhivi i arhivske institucije imaju.¹⁰

U ovom kontekstu značajno je spomenuti i jednu publikaciju koju je objavila Evropska komisija 2010. godine i u kojoj su na jednom mjestu sakupljene sve odredbe i uputstva iz oblasti upravljanja dokumentima, te se, između ostalog, tu nalazi i pojmovnik sa definicijama termina koji se najčešće koriste u oblasti vođenja dokumentacije i arhivskim poslovima.¹¹

Kao što se može iz izloženoga vidjeti arhivska terminologija je neizbježan faktor kada se radi o arhivskim pitanjima. Terminologija je involvirana u sve aspekte arhivskog djelovanja i evidentan je njen značaj u svim procesima aktuelnim u arhivistici savremenog doba. Zato se svim pokušajima i projektima na standardiziranju arhivske terminologije mora ukazati adekvatna pažnja.

ARHIVISTIKA U BOSNI I HERCEGOVINI I PITANJE ARHIVSKE TERMINOLOGIJE

Arhivistika i arhivska služba u Bosni i Hercegovini je u specifičnom položaju za koji ne možemo reći da je zadovoljavajući. Od rata koji je zadesio ovu zemlju prošlo je već petnaest godina i nema baš puno izgovora za prilično evidentnu stagnaciju u ovoj oblasti. Činjenica jeste da cjelokupna politička situacija bitno utiče na negativno stanje arhivske struke, ali to ne može i ne smije biti opravdanje za priličnu uspavanost, da upotrijebimo blagi izraz, bosanskohercegovačke arhivske struke i nauke.

Globalizacijski procesi, spomenuti u prethodnom poglavlju, u priličnoj mjeri zaobilaze bosanskohercegovačku arhivistiku. Naravno, nastojanja da se uhvati korak sa modernim svijetom itekako ima, ali je problem što se sve prilično sporo odvija. Bosanskohercegovačka arhivska struka je danas decentralizovana, tako da postoji dosta neusklađenosti na lokalnom nivou, naročito kada je u pitanju zakonodavna oblast. Tako u Bosni i Hercegovini ne postoji jedinstveni zakon o arhivskoj oblasti na nivou države, nego su na snazi posebni zakoni za svaki kanton u Federaciji, i poseban zakon u Republici Srpskoj. Sve to ne bi trebalo, samo po sebi, predstavljati neki problem, da je jače izražena volja za njihovim dosljednim sprovođenjem pa i unapređenjem. Pokušaja u tom pravcu, naravno, ima, ali su oni jako slabi i sve skupa se sporo odvija. Može se reći da je saradnja između arhiva prilično dobra i korektna, ali je evidentan nedostatak jedinstvenog centra iz kojega bi išle prijeko potrebne inicijative za modernizaciju i promjene ka boljem. Ovo se ne mora i ne treba shvatiti kao težnju za isključivo centraliziranim djelovanjem, nego se ta potreba nameće iz čisto praktičnih razloga. Jako je pozitivno i dobro što na nivou Bosne i Hercegovine postoji jedinstvena arhivska asocijacija - Arhivističko udruženje Bosne i Hercegovine, koje u svom članstvu okuplja ljude iz svih arhiva u Bosni i Hercegovini, no međutim, ono što bi Udruženje trebalo da radi na planu uključivanja arhivske službe Bosne i Hercegovine u savremene tokove, po nekim obrascima standardiziranja i uvezivanja, ne odvija se baš po uspješnom scenariju.

Standardizacijski procesi arhivske službe u Bosni i Hercegovini nisu na zadovoljavajućoj razini. Brojni su uzroci tome: od cjelokupne situacije u našoj

¹⁰ Arhivistika, str. 222-229. Dosta informacija o arhivskoj oblasti i njenom tretiranju u okvirima Evropske unije može se naći u članku Natalije Glazar: Arhivsko područje i Evropska unija, Arhivska praksa br.7, Tuzla, 2004, str. 217-231.

¹¹ Document Management in the European Commission - Collected decisions and implementing rules, European Commission, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2010, (Printed in France), p. 36-41.

zemlji, koja se odražava i na arhivsku oblast, pa do nedostatka kadrova koji bi to uspješno mogli nositi.

Kada se sve ovo ima u vidu, stanje arhivske terminologije u Bosni i Hercegovini, kada se posmatra u kontekstu općeg stanja i potreba, nije naravno adekvatno tretirano. Arhivska terminologija i ovdje, kao i na svjetskoj razini, trebala bi da bude ujednačena, tj. standardizirana. Međutim, ne možemo reći da je to danas tako. U Bosni i Hercegovini, kao i u ostalim republikama bivše zajedničke države, bili su na snazi arhivski termini iz Rječnika arhivske terminologije Jugoslavije, koji je izašao 1972. godine.¹² Njegova primjena je aktuelna i do danas, jer nema nikakvih drugih usaglašenih, na određenom nivou, donesenih rješenja. Standardi za arhivsku službu u Bosni i Hercegovini prvi put su doneseni 1991. godine.¹³ Međutim, ovi standardi nisu nikada u cjelosti zaživjeli, a predmet arhivske terminologije u njima nije skoro ni tretiran, odnosno, nije tretiran direktno, nego samo posredno. Ovi standardi su već odavno prevaziđeni.

Kada se govori o standardizaciji arhivske službe u Bosni i Hercegovini, pa tako i standardizaciji arhivske terminologije kao sastavnom dijelu tog procesa, potrebno je naglasiti da to znači, u stvari, donošenje standarda na nacionalnoj (državnoj) razini, pa onda usvajati međunarodne standarde. Važan preduvjet za usvajanje međunarodnih standarda je postojanje istih na lokalnom nivou. Činjenica je da mi danas, u Bosni i Hercegovini nemamo usaglašene standarde generalno u arhivskoj oblasti, pa tako ni u terminologiji, što je možda najčešće i evidentno baš na polju terminologije. To je možda najuočljivije na području zakonskih propisa kod nas, kada imamo neujednačene termine za iste pojmove, koji se u nekim slučajevima ne poklapaju ni sa međunarodno priznatim terminima. Donošenje ujednačene arhivske terminologije je jako specifičan posao, čak i na razini jedne zemlje, a da se ne govori o različitim zemljama i ujednačavanju standarda na međunarodnom nivou zbog toga što različiti administrativni sistemi generiraju različite arhivske koncepte i termine. Kada dođe do usvajanja međunarodno usvojenih termina mogu se javiti problemi u usklađivanju domaćih i međunarodnih terminoloških koncepata. Također, na probleme pri usvajanju standardiziranih međunarodnih termina može utjecati i stanje (ne)razvijenosti arhivske struke, pa dolazimo do situacije kada termin koji se koristi na međunarodnom nivou, kod nas se ne može adekvatno primijeniti, odnosno, prevesti, jer naša arhivistika nije još došla do tog stupnja razvoja da dati termin, uopće koristi. No, to nije nešto što je samo po sebi problematično, ono što ne primjenjujemo u praksi, ne moramo ni usvajati, odnosno, prevoditi. Zbog ovakvih slučajeva je važno imati usaglašenu terminologiju na lokalnom nivou, upravo da bi se mogao zauzeti adekvatan stav prema međunarodnim kretanjima u ovoj oblasti. A ujednačena terminologija bi doprinijela i napretku cjelokupne arhivske djelatnosti, jer bi podsticala na iznalaženje zajedničkih rješenja.

Mišljenja smo da je vrijeme za konkretnije pomake u ovom pravcu u našoj zemlji. Međutim, tu se javljaju određeni problemi. U našoj zemlji ne postoje institucije na državnom nivou koje bi bile inicijatori projekata u oblasti standardizacije, pa i digitalizacije na državnoj razini, kao što slični centri i institucije postoje u susjednim zemljama. Takve inicijative pogotovo nema od strane državnih tijela, ministarstava kulture i slično, koja bi trebala biti pokretači u osnivanju, na primjer, jedinstvenog centra za digitalizaciju i standardizaciju kulturne baštine

¹² *Rječnik arhivske terminologije Jugoslavije (obradili i priredili: Mirko Androić, Ljubomir Gerasimov, Olga Jačimović, Miloš Milošević, Krešimir Nemeth, Jože Žontar), Zagreb, 1972.*

¹³ *Jerić, Vladimir: Standardi i normativi za arhivsku djelatnost BiH, Sarajevo 1991.*

zemlje. Takvih inicijativa nema ni od strane univerzitetskih ustanova. Inicijative iz same struke, tj. iz arhivskih institucija, i ako ih ima, ostaju nerealizirane zbog nepostojanja podrške sa viših nivoa, koja u ovom slučaju ne bi smjela izostati. Za sada se proces standardizacije arhivske struke u Bosni i Hercegovini, a u sklopu njega i proces standardizacije arhivske terminologije svodi na pojedinačne pokušaje, gotovo na razini incidenata, uvođenja nekih međunarodnih standarda ili makar praćenje i usvajanje pozitivne prakse iz susjednih zemalja. No, moramo biti svjesni toga da to nije konačno rješenje i da prave promjene moraju krenuti iznutra i na zajedničkoj, usaglašenoj platformi. Mislimo da se samo na taj način mogu očekivati pozitivni rezultati.

Također, i u Bosni i Hercegovini prisutno je sve češće afirmativno razmišljanje o zajedničkom djelovanju baštinskih ustanova (arhivi, biblioteke, muzeji). Mnogo je toga što bi ove ustanove mogle uraditi zajedničkim snagama, a upravo na polju standardiziranja njihove djelatnosti, naravno svake u svom okviru, što može biti polazna osnova za pozitivne promjene. Ovdje prije svega imamo u vidu uvezivanja ovih djelatnosti sa informacijskim znanostima i onda njihovo komplementarno izučavanje na visokoškolskim ustanovama. Na taj način, dugoročno gledano, stvorio bi se adekvatan stručni kadar koji bi mogao pokretati pozitivne promjene u ovim oblastima. Ovo bi, naravno, značilo podizanje ovih oblasti na jedan veći nivo, tim više što danas, u Bosni i Hercegovini, nema mogućnosti za obrazovanje arhivista, muzeologa takvog profila koji bi bili stručnjaci u svojim oblastima, ali također, i informacijski stručnjaci.

Standardiziranje terminologije je stvar koja bi se mogla također raditi u koordinaciji između ovih oblasti, odnosno, ustanova. Na taj način bi se cjelokupna problematika terminologije podigla na veći nivo, u smislu postavljanja dubljih značajki u kontekstu jezične politike u našoj zemlji. Međutim, čini se da je malo promišljanja u tome pravcu, u našoj zemlji, za razliku od recimo Hrvatske. Tako Horvat A. u jednom svome radu kaže: »Bibliotekarstvo, muzeologija i arhivistika nisu još u cijelosti razvile svoj diskurs. U radu o školovanju bibliotekara u Hrvatskoj pisanom 1996. istaknula sam da je za profesionalizaciju struke prijeko potrebno izgraditi i usustaviti normirano stručno nazivlje, koje će rabiti svi pripadnici struke. Potrebno je, dakle, stvoriti jezik struke jednoznačno razumljiv i izvan konteksta... Znanstveni diskurs nastaje kumuliranjem radova i počiva na kontinuitetu bavljenja temama koje su relevantne za neku disciplinu.«¹⁴

Kada je konkretno arhivska terminologija u pitanju, kod nas, na žalost, nema stručnih radova koji se bave ovom problematikom, a o nekim poduhvatima u tom smislu da i ne govorim. Kada se govori o terminologiji, to je uglavnom u sklopu razgovora i promišljanja o potrebi informatizacije i standardizacije arhivske struke u našoj zemlji. Zajedničkih promišljanja na planu terminološke politike malo je i u kontekstu baštinskih ustanova. Opet, u Hrvatskoj je drugačiji slučaj. Tako na primjer, Irena Kolbas napravila je pojmovnik arhivistike, bibliotekarstva i muzeologije s namjerom da se utvrde temeljni pojmovi, odnosno, stanje terminološke prakse unutar ove tri srodne discipline. U pojmovniku, koji nije po obimu velik, daju se objašnjenja termina srodnog ili istog značenja.¹⁵

¹⁴ Horvat, A: *Zajedničko i posebno u stručnoj naobrazbi bibliotekara, arhivista i muzeologa. // Seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture / uredile Mirna Willer i Tinka Katić. Zagreb, Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1998, str. 36.*

¹⁵ [Http://www.ssbjst.hr/akm/AKM_ostali/pojmovnik.html](http://www.ssbjst.hr/akm/AKM_ostali/pojmovnik.html) (6. 1. 2011.).

Pitanje arhivske terminologije je jako bitno pitanje arhivske struke, povezano i isprepleteno sa drugim aspektima arhivske djelatnosti i treba mu se posvetiti ozbiljna pažnja. Uređenjem arhivske stručne terminologije u našoj zemlji pokrenula bi se i mnoga druga aktuelna pitanja arhivske teorije i prakse, kao informatizacija i digitalizacija, što opet nameće procese standardizacije čime se arhivska struka uključuje u savremene globalne tokove. Međutim, izgleda da je pred bosanskohercegovačkom arhivistikom još dug put u ovom pravcu.

SUMMARY

TERMINOLOGICAL PROBLEMS IN THE ARCHIVAL PROFESSION

Archival science is a social science which deals with improving the methodology of professional work in archival activities, identifying technical and scientific principles, rules and standards in dealing with archives as the subject of its work since its formation to its evaluation of all forms of value. Archival theory deals with the issues concerning archival terminology, as an integral part of the principles and methods of work in the archives and one of the important issues of study.

Archival terminology helps unification of archival knowledge and archival practices and their successful development. At international level a lot has been done in the field of unification of archival terminology, therefore the terminology is intensely rich and published and all this was possible by modernizing the archival science in terms of stronger cooperation with related areas, particularly the introduction of information technology. At the international level there are also current and constant co-relations and exchanges of information in the archival field.

When it comes to the situation in this respect in Bosnia and Herzegovina, we can not say that the situation is satisfactory. There are many problems Bosnian archival science is facing and these have to be overcome to improve the overall situation. Terminological issues in Bosnia and Herzegovina are a part of the problem of the entire archival service, however more interest in these questions would significantly affect the overall image of the archival profession in Bosnia and Herzegovina.